

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3536/2021. (XII. 22.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Pokol Béla* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Kúria Mfv.II.10.164/2019/4. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.

2. Az Alkotmánybíróság a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 1997. évi LXVII. törvény 106. §-a és a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény 172. § (2) bekezdése 2020. január 1. napjáig hatályban volt szövegének alaptörvény-ellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozók az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése, valamint az Abtv. 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz, amelyben kérték a Kaposvári Törvényszék 2.Mf.20.960/2018/11. számú és a Kúria Mfv.II.10.164/2019/4. számú ítéleteinek, valamint a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 1997. évi LXVII. törvény (a továbbiakban: régi Bjt.) 106. §-ának és a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény (a továbbiakban: Bjt.) 172. § (2) bekezdése 2020. január 1. napjáig hatályban volt szövegének alaptörvény-ellenessége megállapítását és megsemmisítését és alkalmazási tilalmának kimondását. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti és az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszukban is az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése, a XV. cikk (2) bekezdése, a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdései sérelmét állították.
- [2] Az indítványozók 2001. november 1-je és 2014. december 15-e közti, egymástól eltérő kezdő időponttól kaptak bírói kinevezést a Szekszárdi Törvényszékre, ezt megelőzően ugyanezen a bíróságon 1998 és 2012 közti időpontoktól bírósági titkárként dolgoztak. A munkáltató jogkör gyakorlója – az indítványozók esetében egységesen – bírói szolgálati idejük kezdő időpontjaként annak az évnek az első napját állapította meg, amely évben bírói kinevezésükre sor került. Ennek eredményeként a kinevezés naptári napjának függvényében az egyes indítványozók bírósági titkárként eltöltött ideje eltérő – pl. decemberi kinevezés esetében 11 hónap – mértékben, részben figyelembevételre került, ugyanakkor a teljes bírósági titkárként eltöltött idejükhöz képest szintén eltérő mértékben – 2 és 7 év közti időtartamban – titkári jogviszonyukban eltöltött idejük részben nem került figyelembevételre. Az indítványozók az Országos Bírósági Hivatal (a továbbiakban: OBH) leiratából szereztek tudomást arról, hogy 2016 júliusától kezdődően az erre vonatkozó egységes országos gyakorlat kialakítása érdekében az első bírói kinevezés esetén a szolgálati idő kezdő időpontjának meghatározásakor a Bjt. 172. § (2) bekezdése alapján a teljes titkári idő beszámításával kell rendelkezni.
- [3] Az indítványozók ezt követően a titkári munkakörben eltöltött teljes idejük beszámítását kérték munkáltatójuktól. A munkáltató 2017. január végén közölte az indítványozókkal a 2017. január 4-én kelt ítélet megállapításáról szóló intézkedését, amelyből megállapítható volt, hogy az indítványozók szolgálati idő számításának módosítására irányuló kérelmét elutasította.
- [4] Az indítványozók által indított peres eljárásban az elsőfokú bíróság az indítványozók keresetének helyt adott, azonban a munkáltató fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot a per új tárgyalására és új határozat hozatalára utasította.
- [5] Az indítványozók a megismételt eljárásban is bírói szolgálati jogviszonyuk kezdő időpontjának a teljes titkári időszak beszámításával történő módosítására és az ebből adódó illetmény-különbözetük megfizetésére kérték kötelezni munkáltatójukat. Álláspontjuk szerint jogszabály nem zárja ki annak lehetőségét, hogy a munkáltatói

jogkör gyakorlója az első bírói kinevezéshez kapcsolódó első besorolást követően a további szolgálati idő beszámításáról utóbb másként rendelkezzen. A teljes titkári beosztásban töltött idő beszámítására vonatkozó kérelmük elutasításával nézetük szerint a munkáltató részben megsértette a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 12. §-át és az egyenlő bánásmód követelményét is. Érvelésük szerint az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) több – általuk konkrétan hivatkozott – rendelkezése alapján is megállapítható az egyenlő bánásmód követelményének a megsértése. Az indítványozók az Ebktv. 8. § o) és t) pontja alapján védett tulajdonságként a 35 év feletti életkorukra és – egyéb helyzetként – a bírói hivatás gyakorlásában eltöltött idejükre, illetőleg az ezzel összefüggésben megszerzett tapasztalatukra hivatkoztak. Keresetükben állították, hogy esetükben az Ebktv. 8. § szerinti hátrány azáltal jelentkezik, hogy a velük összehasonlítható helyzetben lévő bírókhhoz képest hosszabb bírói szolgálati jogviszonyban töltött idő után érhetik el csak magasabb – a Bjt. 2. számú melléklete szerint garantált – fizetési fokozatukat, azaz alapilletményük alacsonyabb, mintha szolgálati idejük a teljes titkári időszak beszámításával állapították volna meg. Jogsérelmük alátámasztásaként hivatkoztak továbbá az Ebktv. 9. § szerinti közvetett hátrányos megkülönböztetésre is, amely alapján a hátrányos megkülönböztetés nemcsak köztük és a munkáltatójukhoz 2016. június 15-ét követően kinevezett bírók között, hanem az ország más bíróságain szolgálatot teljesítő bírókhöz képest is fennáll. Az indítványozók keresetükben végül hivatkoztak az Mt. 7. §-ában foglalt joggal való visszaélés tilalmának sérelmére is.

- [6] A munkáltató perben előadott véleménye szerint nincs jogszabályi alapja annak, hogy visszamenőlegesen jogszerűen módosíthassa az indítványozók első besorolására vonatkozó okiratát, állítása szerint a vitatott döntéseinek meghozatalára irányadó jogszabályokat nem sértette meg és mérlegelési jogkörében hozott döntései ellen jogvita sem lett volna kezdeményezhető, továbbá érvelése szerint az indítványozók nincsenek összehasonlítható helyzetben a 2016. június 15-ét követően kinevezett bírókkal.
- [7] Az első fokon eljáró Kaposvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság az indítványozók keresetének helyt adott, ítéletében megállapította, hogy a Bjt. 172. § (2) bekezdésének második mondata a bírói kinevezés előtt a jogi szakvizsgához kötött egyéb jogviszonyban eltöltött idő szolgálati időbe történő beszámítása körében mérlegelésre ad lehetőséget, amelynek következtében országosan eltérő gyakorlat alakult ki. Ezen eltérő gyakorlat egységesítése érdekében 2016 júliustól kezdődően az első bírói kinevezés esetén e jogszabályhely alkalmazása során a teljes titkári időt be kell számítani a szolgálati idő kezdő időpontjának megállapítása során. Az elsőfokú bíróság hivatkozása szerint az Mt. 12. § (1) bekezdése alapján a munka díjazásával kapcsolatosan az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani. Ehhez képest a korábban eltérő, majd a 2016. júliustól egységesített gyakorlat eredményeként ugyanazon a bíróságon magasabb illetménnyel rendelkezhetett az ezen időpontot követően kinevezett bíró, akinek a szolgálati idejébe a titkári idő teljes beszámításával kapcsolatos kedvezményt alkalmazták, mint a korábban kinevezett bíró, akinél azt mellőzték. „Ez a két eset az Mt. 12. (1) bekezdésében írt egyenlő bánásmód követelményének a megsértését jelenti, amelyet orvosolni kell”, állapította meg a bírósági ítélet indokolása.
- [8] A bíróság szerint a perbeli esetben a munkáltató először a jogszabályváltozásra tekintettel 2017 januárjától – a bírák kötelező illetményemelésével kapcsolatos határozata meghozatalakor – volt olyan helyzetben, hogy orvosolja az indítványozók sérelmét. Az első fokon eljáró bíróság rögzítette azt is, hogy álláspontja szerint jogszabály nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy a bíró első beosztásakor meghatározott szolgálati idő kezdete utóbb módosításra kerüljön. Mivel a munkáltató nem ennek megfelelően járt el az indítványozók esetében, ezért „az egyenlő bánásmód megsértésével kapcsolatos jogsértő helyzet folyamatosan fennállt”. A bíróság rámutatott arra is, hogy „bár a Bjt. 172. § (2) bekezdésének a szolgálati idő beszámítása mérlegelésével kapcsolatos szövegezése nem változott, az alperes azzal, hogy korábbi gyakorlatát kellő indok nélkül megváltoztatva ezt követően az első bírói kinevezéskor a teljes titkári időt figyelembe vette, megsértette az egyenlő bánásmód követelményét”. A közigazgatási és munkaügyi bíróság egyebekben az indítványozók első kinevezési okmányát nem változtatta meg visszamenőlegesen, de rendelkezett arról, hogy az egyenlő bánásmód követelménye megsértésének orvoslásaként a szolgálati idő kezdő időpontjaként olyan időpontot kell figyelembe venni, mintha azt a teljes titkári idő figyelembevételével állapította volna meg a munkáltató.
- [9] A munkáltató fellebbezése folytán másodfokon eljáró Kaposvári Törvényszék az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és az indítványozók keresetét elutasította. Ítéletében megállapította, hogy az elsőfokú bíróság téves jogkövetkeztetésre jutott ítéletének meghozatalakor, mivel a munkáltató az indítványozók kinevezésekor a rájuk irányadó, az első beosztásukkor a bírói szolgálati jogviszonyuk kezdő időpontjának megállapításával kapcsolatos jogszabályi rendelkezéseket nem sértette meg. A szolgálati idő megállapítására a régi Bjt. 106. §-a

és a Bjt. 172. §-a is azonos tartalmú szabályt állapított meg, mely szerint azt a bírói kinevezés napjától kell számítani, a bírói kinevezés előtt a jogi szakvizsgához kötött egyéb jogviszonyban eltöltött idő pedig a szolgálati időbe részben vagy egészben beszámítható. A törvényszék arra az álláspontra helyezkedett, hogy a bírák szolgálati idejének kezdő időpontja az első besorolásukkor kiállított okiratban rögzül, amely alól kivétel csak a soron kívüli előresorolás jelent. Mindezek alapján a bíróság megítélése szerint a munkáltató az indítványozók első beosztási okiratában a bírói szolgálati jogviszonyuk kezdő időpontját mérlegeléssel és a titkári szolgálati idő figyelmen kívül hagyásával a hatályos jogszabályok alapján helyesen állapította meg. A bíróság érvelése szerint sem a régi, sem a Bjt. nem adott felhatalmazást a munkáltató számára arra, hogy a beszámítás körében évekkel később a szolgálati idő kezdő időpontját visszamenőleg vagy a jövőre nézve módosítsa. „Mint ahogy a régi Bjt. 106. §-a és a Bjt. 107. §-a a bírói kinevezés előtt a jogi szakvizsgához kötött egyéb jogviszonyban, vagy tevékenységgel eltöltött szolgálati idő részben vagy egészben történő beszámítására nem határoz meg konkrét mérlegelési szempontokat, erről a kinevező szabadon dönthetett.” – állapította meg a bíróság.

- [10] A bíróság az indítványozóknak az egyenlő bánásmód követelményével kapcsolatos, állított sérelmükre nézve a következő megállapításokat tette. A vonatkozó törvényben foglalt speciális kimentéses bizonyítás alapján a jogsérelmet szenvedő félnek valószínűsítienie kell, hogy az általa hivatkozott jogsértéskor rendelkezett a törvényben meghatározott valamely tulajdonsággal és őt emiatt hátrány érte, amelyek között okozati összefüggést kell állítania. A bíróság ezért a fellebbezési eljárásban tájékoztatta a feleket a bizonyítási teher különleges szabályairól és a felek előadásait értékelve arra a következtetésre jutott, hogy az indítványozóknak a „valószínűsítés körében történő hivatkozása nem volt megalapozott”. A bíróság „álláspontja szerint a több évvel korábban kinevezett felperesek életkoruk alapján nincsenek összehasonlítható helyzetben az alperes megváltozott beszámítási gyakorlatát követően kinevezett bírák csoportjával, mert egyik csoportnál sem a kinevezéskor betöltött életkor alapján határozták meg a szolgálati idő kezdő időpontját. Az indítványozók már a kinevezésükkor a bérezés szempontjából hátrányos helyzetbe kerülhettek az ország bármely bíróságára első alkalommal kinevezett olyan bírákkal szemben, akiknek a javára a titkári idejüket beszámították. „Ez esetben sem állapítható meg azonban életkoron alapuló megkülönböztetés,” – mondta ki a bíróság.
- [11] A törvényszék érvelése szerint az indítványozók alaptalanul jelölték meg „egyéb helyzetként” a hosszú bírói tevékenységüket és szakmai tapasztalatukat. Az Alkotmánybíróság 42/2012. (XII. 20.) AB határozata és az Egyenlő Bánásmód Tanácsadó Testület állásfoglalása alapján a bíróság szerint megállapítható, hogy „az egyéb helyzet két fő fogalmi kritériuma, hogy tartozzon az egyén személyisége lényegi vonásához és az egyént egy sérülékeny társadalmi csoporthoz kapcsolja. Nem tekinthető azonban egyéb helyzetnek, ha a munkavállaló személyiségén kívüli körülményre hivatkozik.” Miután a bíróság álláspontja szerint az indítványozók nem valószínűsítették, hogy rendelkeztek az általuk hivatkozott védett tulajdonsággal, ezért „a bíróságnak nem kellett vizsgálni, hogy az alperes az egyenlő bánásmód követelményét a felperesek illetményének megállapítása során megtartotta-e, illetve azt nem volt köteles megtartani” – mondta ki a másodfokú ítélet.
- [12] A törvényszék szerint indítványozók munkáltatója a közvetett hátrányos megkülönböztetést sem valósította meg, mivel ez is csak abban az esetben lett volna megállapítható, ha az erre hivatkozó személyek vagy csoport rendelkeznek a törvényben meghatározott védett tulajdonságokkal, illetve ezek meglétét valószínűsítik, „amely valószínűsítés azonban a jelen esetben hiányzott”. A másodfokú bíróság hangsúlyozta továbbá, hogy a munkáltató az indítványozók által is hivatkozott Mt. 12. §-át és az Ebktv.-ben foglalt szabályokat azért nem sértette meg, „mivel jogszabályi felhatalmazás hiányában utólag nem módosíthatta a szolgálati idő kezdő időpontját a felperesek által kért beszámítással”.
- [13] A másodfokú bíróság osztotta ugyan az indítványozók azon álláspontját, „hogy az utóbb megváltozott gyakorlat méltánytalan azokra a bírókra, akiknek 2016 júliusa előtti kinevezésekor a bírói szolgálati idejébe a titkári szolgálati időt nem számították be,” de hozzáfűzte: „ugyanakkor a jogszabályi felhatalmazás hiányában ezt az alperes, illetőleg a bíróság nem orvosolhatja.”
- [14] Az ügyben az indítványozók felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be, amelyben – egyebek mellett, mint ahogyan az eljárás során már több alkalommal, ezúttal is – nyomatékkal utaltak arra, hogy munkáltatójuk az OBH-nak a figyelembe vehető előzményi szolgálati idők beszámításának egységesítése céljával kiadott körlevelének közzétételét megelőzően, attól függetlenül egy kollégájukat a teljes beszámítható szolgálati idő figyelembevételével nevezett ki az indítványozókkal azonos munkahelyre, részére magasabb fizetési kategóriát megállapítva, illetve az ügyükben meghozott ítélet jogerőre emelkedését követően további két bíró kinevezésére került sor a teljes titkári idő beszámításával. Felülvizsgálati kérelmükben előadták továbbá, hogy „[a]z Alaptörvényben biztosított

bírói függetlenséget sérti az a munkáltatói jogértelmezés, hogy az aktív bírói tisztségük megszüntetése, majd ismételt pályázatuk, bírói tisztségre történő újbóli kinevezésük és besorolásuk lenne szükséges ahhoz, hogy [a kollégánójuk] kinevezésével előállt, számukra utóbb méltánytalan, alapvető jogukat sértő kinevezésükkel a mai napig együtt járó hátrányos jogkövetkezmények kiküszöbölhetőek legyenek.” Az indítványozók felülvizsgálati kérelme folytán eljáró Kúria a Kaposvári Törvényszék ítéletét a hatályában fenntartotta a jogerős ítéletben foglalt indokolás részbeni korrekciója, illetve kiegészítése mellett.

- [15] Így a Kúria álláspontja szerint az indítványozók „megalapozottan kifogásolták a jogerős ítélet azon megállapítását, mely szerint a bírák szolgálati idejének kezdő időpontja az első besorolásukkor kiállított okiratban rögzül”. A kúriai ítélet ebben a körben – a másodfokú ítéletben foglaltaktól eltérve – rögzítette, hogy „az irányadó rendelkezések szerint a bírói szolgálati idő kezdő időpontját a Bjt. 172. §-ának figyelembevételével kell megállapítani. E jogszabályi rendelkezés (2) bekezdése a korábbi Bjt. 106. §-ával egyezően a korábban bírói és ügyészi szolgálati viszonyban töltött idő kötelező, míg a jogi szakvizsgához kötött egyéb jogviszonyban töltött idő mérlegelés alapján történő beszámításáról rendelkezett. A jogerős ítéletben foglalt állásponttal szemben a bírói szolgálati idő kezdő időpontjának utólagos korrigálását a jogszabály nem zárja ki, így arra a munkáltatói jogkört gyakorló törvényszék elnökének a jogviszony fennállásának teljes tartamában lehetősége lett volna.” A Kúria megítélése szerint az ismételt besorolás lehetőségét az OBH Elnökének a bíró első besorolásakor kövendő szolgálati idő számítására vonatkozó körlevele sem zárta ki.
- [16] A kúriai ítélet a másodfokú döntésnek az egyenlő bánásmód követelményének állított sérelmére vonatkozó megállapításait annyiban egészítette ki, hogy az indítványozók által „megjelölt egyéb helyzet nem tekinthető az Ebktv. 8. § t) pontjában foglalt védendő tulajdonságnak, amely pedig önmagában kizárja mind a közvetlen, mind pedig a közvetett hátrányos megkülönböztetés megállapítását, amely törvényi tényállások feltétele a védendő tulajdonság feltüntetése (Mfv.II10.475/2018.)”. Az indítványozók ugyanis az egyenlő bánásmód megsértése körében azt kifogásolták, hogy esetükben a bírói hivatás gyakorlása körében eltöltött bírósági titkári idő, illetve a hosszabb gyakorlati idő értékelhető védett tulajdonságként. A Kúria ezzel kapcsolatosan, fenti megállapításának alátámasztásaként megerősítette, hogy az egyéb helyzetnek mint védendő tulajdonságnak két kritériuma van: egyrészt tartozzon az egyén személyiségének lényeges vonásához, másrészt ez a csoportképző tulajdonság kapcsolja az érintettet egy sérülékeny társadalmi csoporthoz. A Kúria megítélése szerint ez az utóbbi kritérium azonban sem a bírósági titkári, sem a hosszabb bírói gyakorlati idő esetében nem állapítható meg, „a bírósági titkári, illetőleg a bírói létet és a megszerzett szakmai tapasztalatot ugyanis a társadalom általános értékítélete szerint nem övezi pejoratív vélemény, ekként a bírók és a tapasztalattal rendelkező bírók sem tartoznak sérülékeny társadalmi csoporthoz”. Mindezek alapján a jogerős ítéletet a Kúria a hatályában fenntartotta.
- [17] 2. Az indítványozók ezt követően terjesztették elő az Abtv. 26. § (1) bekezdése, valamint a 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszukat, amelyben kérték a régi Bjt. 106. § és a Bjt. 172. § (2) bekezdése 2020. január 1. napjáig hatályban volt szövege alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, továbbá alkalmazási tilalom kimondását, valamint a Kaposvári Törvényszék 2.Mf.20.960/2018/11. számú jogerős ítélete és a Kúria Mfv.II.10.164/2019/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [18] 2.1. Az indítványozók Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított alkotmányjogi panaszukban foglaltak szerint az általuk támadott jogszabályi rendelkezések azért sértik az Alaptörvény 26. cikkének (1) bekezdésében foglalt bírói függetlenség elvét, mert a munkáltatói jogkört gyakorló törvényszéki elnöknek mérlegelési lehetőséget biztosít, megteremtve egy olyan gyakorlat kialakításának a lehetőségét, hogy a munkáltatói jogkör gyakorlójának „aktuális jogértelmezése, törvényileg meg nem határozott és nem ellenőrizhető mérlegelési szempontjai vagy mindenféle szakmai mérlegelés nélkül meghozott személyes döntése” eredményeként az adott munkahelyen egyes bírák részesülnek valamely kedvezményben, míg mások nem. Szintén a bírói függetlenséghez való joguk állított sérelme körében adják elő az indítványozók, hogy a munkáltatói döntések törvény alá rendeltségének elvéből következik ezek ellenőrizhetősége, így – utalva az Alkotmánybíróság „több ügyben” kifejtett álláspontjára – nézetük szerint a méltányosság valóban széleskörű mérlegelést tesz lehetővé a norma címzettje számára, de ez nem jelentheti azt, hogy kontroll nélkül maradhat az, hogy a mérlegelés a törvényi keretek között maradt-e. Véleményük szerint a régi és a Bjt. általuk támadott rendelkezése „megfelelően meghatározott”, ellenőrizhető és jogorvoslással támadható szakmai szempontok meghatározása hiányában, azaz erre vonatkozó kritériumok nélkül a bírák családi és magánéletét alapjaiban befolyásoló javadalmazás kérdése kapcsán meg-

teremt a törvényszéki elnökök „téves jogértelmezésének, megalapozatlan szakmai döntésének, de az elnöki önkénynek a lehetőségét is”. Az indítványozók szerint a fentiekben előadott kritikai észrevételek alátámasztják és megvalósítják a támadott szabályozásnak az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) és (7) bekezdésébe ütközését is. Meglátásuk szerint a szabályozás az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdését azért sérti, mert „méltányolható alapjog-védelem, vagy jogos érdek biztosítása nélkül” lehetővé teszi „olyan értelmezés és munkáltatói gyakorlat alkalmazását”, ami ellentétes a bírói függetlenség elvének valamennyi bíróra megkülönböztetés nélkül történő biztosításával.

- [19] 2.2. Az indítványozók az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszukban előadják, hogy megítélésük szerint a Kúria ítélete azért sérti az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésében foglaltakat, mert a felülvizsgálati ítélet indokolása érdemben nem foglalkozott az arra vonatkozó észrevételükkel, amely szerint az esetükben alkalmazott és folytatott munkáltatói jogértelmezés és gyakorlat sérti a bírói függetlenség elvét. Az indítványozók a kúriai ítélettel szembeni kritikaként fogalmazzák meg ebben a körben azt is, hogy a szolgálati idő számukra sérelmes számításának eredményeként megállapított javadalmazás „a bírói függetlenség sérelmének veszélyét hordozza magában”, illetve a „szabadság és a jutalmak vonatkozásában is hátrányba kerülnek a 2016. június 15-ét követően kinevezett bírákhoz képest”. „Nincs azonban olyan méltányolható jogi indok”, folytatják érvelésüket az indítványozók, – és ilyenre az alperes sem hivatkozott a munkaügyi perben – „amely miatt a kevesebb bírói gyakorlattal rendelkező – és egyben fiatalabb életkorú – korábban ugyancsak bírósági titkári szolgálati jogviszonyban álló bírók számára biztosítani kellene, hogy az indítványozókkal azonos, vagy akár magasabb fizetési fokozatba kerüljenek besorolásra”.
- [20] Az indítványozók álláspontja szerint „az alapvető jogokat, így a bírói tisztséget betöltő személyek Alaptörvényben biztosított függetlenséghez való jogát is – annak minden aspektusával együtt – az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése alapján az állam valamennyi szervének, köztük a bírák munkáltatójának, de az ítélezést végző bírának is mindennemű megkülönböztetés nélkül kötelessége biztosítani intézkedéseik, illetve jogértelmező – ítélező – tevékenységük során”. Nézetük szerint „[a] bírót megillető Alaptörvényben biztosított függetlenséghez való jog, így annak anyagi alapja, azaz a besorolás és az alapilletmény meghatározása egyéb helyzettől függően pld. életkortól, kinevezési időponttól történő önkényes, elfogadható indok nélküli biztosítása, illetve nem biztosítása megvalósítja az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésének sérelmét”. Az indítványozók véleménye szerint az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésének sérelmét okozta a Kúria ítélete azáltal is, hogy „tévesen értelmezte és alkalmazta az Ebktv. közvetett hátrányos megkülönböztetést tiltó 9. §-át és az ehhez köthető európai jogi aktust, valamint az Európai Unió Bírósága által e körben kialakított gyakorlatot” is.
- [21] Tévedett továbbá az indítványozók szerint Kúria a védendő tulajdonságok megítélésakor is, amikor „a magasabb életkorral, vagy egyéb helyzetként meghatározott szakterületre koncentrálódó nagyobb szakmai tapasztalattal, továbbá az ezen koncentrációból és atipikusan magasabb életkorból is fakadó kiszolgáltatottabb munkaerőpiaci helyzetet nem fogadta el olyan csoportképző tulajdonságként, amely az érintettet egy sérülékeny társadalmi csoporthoz kapcsolja”. Az általuk sérelmezett munkáltatói „mulasztás” eredményeként az a sérelmes helyzet állt elő, hogy „az adott munkáltatónál ténylegesen magasabb vagy azonos bírósági titkári szolgálati idővel rendelkező bírák egy részének – mégpedig a 2016. június 15. előtt kinevezetteknek – ezen idejét egészében nem ismeri el, míg a 2016. június 15-én vagy később kinevezettek ezen idejét teljes egészében elismeri”. Az indítványozók véleménye szerint a helyes és alkotmányos bírói jogértelmezés akkor felel meg az Alaptörvény XV. cikkének, ha az a munkáltatókat arra kényszeríti, hogy „Magyarország azonos besorolási feltételeket teljesítő valamennyi bírójára számára azonos módon biztosítsa függetlenségének anyagi alapját, tekintet nélkül kinevezésének időpontjára vagy szolgálatteljesítése földrajzi helyére”. Meglátásuk szerint „[a] kinevezés időpontja – eltérően például a bírói szolgálati idő hosszától – ebben jogszerű különbségtétel alapja sohasem lehet, mert annak ésszerű, alkotmányos indoka nincs”.
- [22] Az indítványozók az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való joguk megsértése körében utalnak arra az alkotmánybírói gyakorlatra, mely szerint a bírósághoz fordulás jogából következően a bíróságok a kereseti kérelem valamennyi elemének érdemi vizsgálatára, azaz a kereseti kérelem kimerítésére kötelesek, és ez alapján az érdemi vizsgálat eredményeként az ítélet rendelkező részében ki kell térniük a kereseti kérelem valamennyi elemére. Ez az elvárás megítélésük szerint a látszólagos kereset-halmazat esetében módosulhat, és csak annyiban, amennyiben a bíróságnak elégséges egy kereseti kérelem tárgyában a rendelkező részben határoznia, ha az elsődleges kereseti kérelemnek helyt adott. Ennek alapján az kereseti kérelmüknek helyt adó elsőfokú bíróság – miután az egyenlő bánásmód követelményének sérel-

mére alapított érvelésüket igazoltnak találta – jogszerűen járt el véleményük szerint akkor, amikor a másodlagos és további kereseti kérelmek megalapozását célzó hivatkozásaik [a Bjt. 222. § (1) bekezdésébe ütköző joggal való visszaélés tilalmának megsértése, a közvetett hátrányos megkülönböztetés fennállása, az Mt. 7. § (1)–(2) bekezdése szerinti alapelvi rendelkezés sérelme, továbbá a Bjt. 35. § (4) bekezdésében, a 169. § (1) bekezdésében és az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésében foglaltak megsértése] felől az ítélet rendelkező részében nem hozott döntést.

- [23] Az elsőfokú ítélet megváltoztatását eredményező törvényszéki döntés meghozatala, illetve az azt helyben hagyó kúriai eljárás során azonban az indítványozók előadása szerint a másodlagos és a további kereseti kérelmek nem képezték az érdemi vizsgálat tárgyát, azokra a bíróság bizonyítást nem vett fel, a munkáltató ezen kereseti kérelmek jogalapjára nézve nem nyilatkozott, így meglátásuk szerint a Kúria ítéletével a perbe vitt jogaik érdemi vizsgálatát lehetetlenítette el. „A Kúria eljárása következtében az indítványozók álláspontja szerint az egyenlő bánásmód követelményének a megsértésére alapított kereseti kérelmen túlmenően a további kereseti kérelmek vonatkozásában érdemi bírósági határozat nem született.”
- [24] Az indítványozók érvelése szerint a Kúria döntése a fentiekben kifejtett mulasztás miatt a jogorvoslathoz való jogukat is ellehetetlenítette azon kereseti kérelmek tekintetében, amelyekre nézve érdemi elbírálás nem történt és az eljárást le sem folytatták, ami az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt alapjoguk sérelmére vezetett.

II.

- [25] 1. Az Alaptörvénynek az indítványban hivatkozott releváns rendelkezései:

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, nem, fogyatékosság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

„26. cikk (1) A bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélezési tevékenységükben nem utasíthatóak. A bírákat tisztségükből csak sarkalatos törvényben meghatározott okból és eljárás keretében lehet elmozdítani. A bírák nem lehetnek tagjai pártnak, és nem folytathatnak politikai tevékenységet.”

- [26] 2. A régi Bjt. rendelkezései:

„106. § (1) A szolgálati időt – a (2) bekezdésben foglalt eltéréssel – a bírói kinevezés napjától kell számítani.

(2) Szolgálati időként kell figyelembe venni a kinevezés előtt bírói és ügyészi szolgálati viszonyban töltött időt. A bírói kinevezés előtt a jogi szakvizsgálathoz kötött egyéb jogviszonyban vagy tevékenységgel eltöltött idő a szolgálati időbe részben vagy egészben beszámítható.

(3) A szolgálati idő számításánál a töredék évet egész évként kell figyelembe venni.”

- [27] 3. A Bjt. 172. § (2) bekezdésének a 2020. január 1. napjáig hatályban volt szövege:

„172. § (2) Szolgálati időként kell figyelembe venni a kinevezés előtt bírói és ügyészi szolgálati viszonyban töltött időt. A bírói kinevezés előtt a jogi szakvizsgálathoz kötött egyéb jogviszonyban vagy tevékenységgel eltöltött idő a szolgálati időbe részben vagy egészben beszámítható.”

III.

- [28] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. §-a tekintetében megfelel az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek az alábbiak szerint.
- [29] 1.1. Az alkotmányjogi panaszt a Kúria felülvizsgálati döntését követően a törvényes határidőn belül postára adták. A panasz az Abtv. 27. §-ára alapított részében megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek. Az indítvány megjelölte az indítványozó jogosultságát, valamint az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés és 52. § (1b) bekezdés a) pont], az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérve az Alkotmánybíróság eljárását. Az indítványozók megjelölték továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont] és az Alaptörvény megítélésük szerint sérelmet szenvedett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítvány benyújtását részletesen indokolták, kifejtve az Alaptörvényben foglalt jogaik sérelmének mibenlétét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítványozók kifejezett kérelmet fogalmaztak meg a bírói döntések megsemmisítésére nézve [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [30] 1.2. Az Abtv. 27. §-a szerint az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [31] Jelen ügyben az indítványozók az alkotmányjogi panasz benyújtására okot adó ügyben a peres eljárás felpereisei voltak, így érintettségük megállapítható, panaszukat pedig az ügyüket érdemben lezáró bírói döntéssel szemben nyújtották be. A Kúria panaszukkal támadott felülvizsgálati döntésével szemben az indítványozóknak jogorvoslati lehetőségük nincs.
- [32] 2. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségének a felvetése, vagy alapvető jelentőségű alkotmányjogi kérdés esetén fogadhatja be. Az alternatív feltételek fennállását az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörében vizsgálja, és már az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [33] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a panaszbeadványban foglalt érvek megalapozzák és felvetik a támadott bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét arra nézve, hogy a felülvizsgálati döntése meghozatala során a Kúria az Alaptörvény 26. § cikk (1) bekezdésének és a XV. cikkének sérelme összefüggésében a bírói jogértelmezés és jogalkalmazás során teljeskörűen és megfelelően értékelte és vette-e figyelembe a bírói kinevezés időpontjától függő illetmény meghatározásra vonatkozó, ugyanazon munkáltatónál, erre vonatkozó érdemi indokolás nélkül folytatott, – a figyelembe vehető előzményi szolgálati idő beszámítása tekintetében – jelentősen eltérő kinevezési gyakorlat megítélésekor vizsgálandó, az indítványozók által is hivatkozott alkotmányossági szempontokat. Ugyanígy kielégíti az Abtv. 29. §-a szerinti, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségére vonatkozó feltételt az indítványozók által felvetett az a probléma is, hogy sérül-e a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való joguk, illetve ennek részeként a bírói döntéshez való joguk és a jogorvoslathoz való joguk azáltal, ha látszólagos keresethalmazat esetén az indítványozók keresete anélkül kerül elutasításra, hogy a jogerős ítélet és az ezt hatályában fenntartó kúriai döntés a másodlagos és további kereseti elemek vizsgálatát és értékelését nem végezte el.
- [34] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz Abtv. 27. §-a alapján benyújtott részét befogadta.

IV.

- [36] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. §-ára alapozott része az alábbiak szerint megalapozott.
- [36] 1. Az Alkotmánybíróság elsőként az indítvány ezen részének az Alaptörvény XV. cikkével és a 26. cikkével kapcsolatos elemét vizsgálta meg

- [37] 1.1. Az indítványozók a diszkrimináció tilalmának sérelmét az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésébe foglalt bírói függetlenséggel, mint a bírói tisztséget viselő személyek jogával kapcsolatosan az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése alapján állították.
- [38] Az Alkotmánybíróság jelen ügy megítélésekor is irányadónak tartja azt a korábbi megállapítását, miszerint „[a] megkülönböztetések alkotmányosságának megítélésére alkalmazott tesztek az Alkotmánybíróság már számos korábbi döntésében rögzítette. Összefoglalva: az Alkotmánybíróság más mércét alkalmaz az alkotmányos alapjogokat érintő diszkriminációra – az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében rögzített szükségesség/arányosság tesztjét –, s más mércét arra az esetre, ha a diszkriminációtílat az alapjogokon kívüli egyéb jogok tekintetében vizsgálja.” {14/2014. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [32]; 3250/2019. (X. 30.) AB határozat, Indokolás [30]}
- [39] Az Alkotmánybíróság értelmezése és gyakorlata szerint „[a] bírói függetlenség nem alapjog, nem is a bíró kiváltsága, hanem a jogkeresők érdekét szolgálja. Ugyanakkor nemcsak igazságszolgáltatási vagy szervezési-igazgatási alapelv, hanem egyes elemeiben a bírói tisztséget viselő személy Alaptörvényben biztosított joga és kötelezettsége is.” {4/2014. (I. 30.) AB határozat, Indokolás [43]}
- [40] Az indítványozók az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésébe foglalt hátrányos megkülönböztetés tilalmának sérelmét – bár az indítvány szövegszerűen nem jelölte meg, de az indítvány tartalma szerint egyértelműen megállapíthatóan – az ugyanezen cikk (1) bekezdésével összefüggésben látta megvalósítottnak, ezért az Alkotmánybíróság az utóbbi rendelkezéssel összefüggésben vizsgálta az alkotmányjogi panasz ezen részét {hasonlóan: 10/2015. (V. 4.) AB határozat, Indokolás [16]}.
- [41] 1.2. Az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése alapján valamely megkülönböztetés alaptörvény-ellenessége akkor állapítható meg, ha a jogszabály alkotmányos indok nélkül tesz különbséget a szabályozás szempontjából egymással összehasonlítható helyzetben lévő – homogén csoportba tartozó – jogalanyok között {42/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [28]; 3002/2019. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [39]}. Alkotmányjogi szempontból a különbségtétel akkor nem fogadható el, ha a megkülönböztetésnek nincs tárgyilagos mérlegelés szerint észszerű indoka, vagyis az önkényes {3009/2012. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [54]; 43/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [41]; 14/2014. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [32]; 32/2015. (XI. 19.) AB határozat, Indokolás [80]}.
- [42] A fentiek szerint megfogalmazott tételek az Alkotmánybíróság vonatkozó gyakorlata szerint azokra az esetekre is vonatkoznak, amikor a megkülönböztetés nem a jogszabályon, hanem annak bírói értelmezésén illetve jogalkalmazásán alapul. Eszerint „[a]z Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak. A bíróságnak a jogalkalmazása és a jogértelmezése során megfelelően figyelembe kell vennie az Alaptörvényben foglaltakat. Az Alaptörvényben foglaltak lehetnek alapjogok, államcélok vagy alkotmányos értékek. Nyilvánvalóan a rendes bíróságnak minden rendelkezést megfelelően és differenciáltan kell figyelembe vennie az ítékezés során. [...] Az Alaptörvény XV. cikke (1) és (2) bekezdésének az értelmezett tartalma nem csak a jogszabályokra irányadó alaptörvény-ellenességük vizsgálatakor, hanem a bírói döntésekben megjelenő jogszabály-értelmezésre is, a jogszabályok normatartalmának meghatározása során, a jogszabály konkrét tényállásra vonatkoztatásánál. Az, hogy egy-egy ügyben az eset összes körülményeink mérlegelésénél a rendes bíróság az anyagi jog értelmezésekor milyen intenzíven hivatkozik a XV. cikk egyes elemeire, elsősorban a rendes bíróságokra tartozó kérdés, de az értelmezés nem vezethet sem a jogszabály szövegének figyelmen kívül hagyására, sem az Alaptörvénnyel ellentétes eredményre.” {9/2016. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [25]–[26]; ld. még: 3002/2021. (I. 14.) AB határozat, Indokolás [60]}
- [43] 1.3. Az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése szabályozza a bírói függetlenség jogintézményét. Eszerint „[a] bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélezési tevékenységükben nem utasíthatóak. A bírákat tisztségükből csak sarkalatos törvényben meghatározott okból és eljárás keretében lehet elmozdítani.”
- [44] A díjazás és a bírói függetlenség közt fennálló szoros kapcsolatra utal már egyértelműen az Alaptörvény 25. cikk (8) bekezdésében található felhatalmazó szabály is azzal, hogy a bírák jogállására vonatkozó szabályok megalkotása mellett külön nevesíti a bírák javadalmazásának kérdését is, mégpedig a kérdéskör súlyának megfelelően sarkalatos törvényben a következők szerint: „A bíróságok szervezetének, igazgatásának és központi igazgatása felügyeletének, a bírák jogállásának részletes szabályait, valamint a bírák javadalmazását sarkalatos

törvény állapítja meg.” A díjazás és a bírói függetlenség közti szoros kapcsolatot már teljesen egyértelművé teszi a fenti felhatalmazás alapján megalkotott Bjt. 35. §-ának (4) bekezdése, mely szerint „[a] bírót hivatása méltóságának és felelőssége súlyának megfelelő, függetlenségét biztosító javadalmazás illeti meg”.

- [45] A jogalkotó ezzel a szabállyal nemcsak nyilvánvalóvá tette a bírói függetlenség és a bírákat megillető javadalmazás egymástól elválaszthatatlan kapcsolatát, igen szoros összefüggését, hanem törvénybe is iktatta azt, hogy a bírói függetlenség valódi és tényleges érvényre juttatásának, megvalósulásának és egyik elengedhetetlen feltételének tekinti a megfelelő javadalmazás biztosítását. A hatályos magyar jogi szabályozás a bírák megfelelő javadalmazását tehát a bírói függetlenség elválaszthatatlan lényegi részének, a bírói függetlenség érvényre juttatása egyik biztosítékának tekinti, és ennek megfelelően is szabályozza.
- [46] Az Alkotmánybíróság a 4/2014. (I. 30.) AB határozatban arra is rámutatott, hogy „[a]z Európa Tanács Miniszteri Bizottságának CM/Rec(2010)12 számú, a bírákról: függetlenség, hatékonyság és felelősség című ajánlása 53-55., a bírák javadalmazásáról szóló pontjaiban szintén a függetlenség egyik garanciájaként tekint a megfelelő javadalmazásra”; és az Alaptörvény, valamint a Bjt. hivatkozott rendelkezéseit figyelembe véve „azt állapította meg, hogy a bírákat megillető javadalmazás a bírói függetlenség részét, annak egyik elemét képezi” (Indokolás [51]–[53]).
- [47] Az Alkotmánybíróság korábbi döntésében rögzítette azt is, hogy „[a] bírói függetlenség elve, ennek elemeivel együtt, minden kétséget kizáróan vívmány. Az Alkotmánybíróság ezért megállapítja, hogy a bírói függetlenség és az ebből eredő elmozdíthatatlanság elve nemcsak az Alaptörvény tételes szabálya, hanem a történeti alkotmány vívmányai közé is tartozik. Így olyan értelmezési alapelv az Alaptörvény előírása alapján, amely mindenkire kötelező, és amelyet az Alaptörvény más szabályai lehetséges tartalmának feltárásakor alkalmazni kell.” {33/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [80]}
- [48] Magyarországon a bírói függetlenség részletes tartalmát és garanciáit elsőként a bírói hatalom gyakorlásáról szóló 1869. évi IV. törvénycikk iktatta törvénybe. A jogalkotó figyelmét már 1869-ben sem kerülte el az, hogy valóban független, befolyásmentes és pártatlan döntés csak olyan bírótól várható, akinek a javadalmazását kizárólag az állam biztosítja és garantálja, továbbá – a megfelelő egzisztenciális feltételek biztosításáért „cserébe” – szinte kizárólag bírói hivatásának ellátására koncentrál, és más kereső tevékenységet lényegében nem folytathat, de arra nem is kényszerül. Ezen elvek, elvárások és garanciák érvényre juttatása érdekében a törvénycikk rögzítette, hogy „[m]inden bíró az állampénztárból húzza fizetését, és a törvényben meghatározott illetékek és díjakon kívül ingyen tartozik a feleknek igazságot szolgáltatni” (5. §). Ugyanez a szakasz mondta ki, hogy „[a] bírák fizetése az állam költségvetésbe vétetik fel, s a kinevezett bírónak megállapított fizetése le nem szállítható”. A bíró ezen túl a perlekedő felektől nem fogadhatott el semmiféle adományt, ajándékot vagy egyéb javadalmazást. Ezt követően az első folyamodású kir. törvényszékek és járásbíróóságok életbeléptetéséről szóló 1871. évi XXXII. törvénycikk a bírók és a bírósági személyzet járandóságait összegszerűen is rögzítette. A hivatkozott törvénycikkek alapján a bíró gazdasági, egzisztenciális függetlenségének védelme is a bírói függetlenség biztosítékai közé tartozott.
- [49] 1.4. Az Alkotmánybíróság ezt követően áttekintette, hogy a perben eljáró bíróságoknak, így a felülvizsgálati fórumként döntést hozó Kúriának is az Alaptörvény – az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésével is összefüggésben – XV. cikkéből eredő értelmezési követelményeket mely jogszabályi rendelkezések figyelembevételével kellett érvényesítenie jogalkalmazása során
- [50] A Bjt. 172. § (1) bekezdése szerint a szolgálati időt – a norma (2) bekezdésében foglalt eltéréssel – a bírói kinevezés napjától kell számítani. A (2) bekezdésnek a sérelmezett munkáltatói intézkedés időpontjában hatályos – az azóta 2020. január 1-jei hatálybalépési időponttal módosított – normaszövege szerint szolgálati időként kellett figyelembe venni a kinevezés előtt bírói és ügyési szolgálati viszonyban töltött időt; a bírói kinevezés előtt a jogi szakvizsgálathoz kötött egyéb jogviszonyban vagy tevékenységgel eltöltött idő a szolgálati időbe részben vagy egészben volt beszámítható.
- [51] A Bjt. 222. § (1) bekezdése alapján a bírák szolgálati viszonyára a Bjt.-ben nem szabályozott kérdésekben egyebek mellett az Mt. 12. §-át is megfelelően alkalmazni kellett.
- [52] Az Mt. 12. § (1) bekezdése szerint a munkaviszonnyal, így különösen a munka díjazásával kapcsolatban az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani. E követelmény megsértésének orvoslása nem járhat más munkavállaló jogának megsértésével vagy csorbításával. A (2) bekezdés alapján munkabérnek minősül az (1) bekezdés alkalmazásában minden, a munkaviszony alapján közvetlenül vagy közvetve nyújtott pénzbeli és természetbeni juttatás. A (3) bekezdés kiegészíti ezt azzal, hogy a munka egyenlő értékének a megállapításánál

különösen az elvégzett munka természetét, minőségét, mennyiségét, a munkakörülményeket, a szükséges szakképzettséget, fizikai vagy szellemi erőfeszítést, tapasztalatot, felelősséget, a munkaerő-piaci viszonyokat kell figyelembe venni.

- [53] Az Ebktv. 2. §-a szerint az egyenlő bánásmód követelményére vonatkozó, külön jogszabályokban meghatározott rendelkezéseket az Ebktv. rendelkezéseivel összhangban kell alkalmazni.
- [54] Az Ebktv. preambuluma szerint – tekintettel az Alaptörvény II. és XV. cikkére, valamint hazánk nemzetközi kötelezettségeire és az európai közösségi jog vívmányaira – a törvény egyik fő célja, hogy hatékony jogvédelmet biztosítson a hátrányos megkülönböztetést elszenvedők számára.
- [55] Az Ebktv. – az Alkotmánybíróság esetjoga nyomán – 1. §-ában rögzíti, hogy az egyenlő bánásmód követelménye alapján a Magyarország területén tartózkodó természetes személyekkel, ezek csoportjaival, valamint a jogi személyekkel és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekkel szemben a törvény rendelkezései szerint azonos tisztelettel és körültekintéssel, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell eljárni.
- [56] Az Ebktv. 9. §-a szerint „[k]özvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősül az a közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek nem minősülő, látszólag az egyenlő bánásmód követelményének megfelelő rendelkezés, amely a 8. §-ban meghatározott tulajdonságokkal rendelkező egyes személyeket vagy csoportokat lényegesen nagyobb arányban hátrányosabb helyzetbe hoz, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben lévő személy vagy csoport volt, van vagy lenne.”
- [57] Az Ebktv. 8. §-ának o) pontja szerint az életkor is ilyen „védett” tulajdonságnak minősül.
- [58] 1.5. A Bjt. 2019. december 31-ig hatályos 172. § (2) bekezdésének második mondatával a jogalkotó a munkáltató, illetve a munkáltatói jogkör gyakorlója számára mérlegelési jogkört biztosított a nem bírói vagy ügyészi szolgálati, hanem az egyéb jogi szakvizsgálathoz kötött jogviszonyban vagy tevékenységgel eltöltött idő beszámítását illetően. A munkáltató mérlegelési jogköre kereteinek kijelölése a jogalkotó részéről csak általános tartalmú szabállyal történt meg, ami önmagában nem vet fel alkotmányos aggályokat. A mérlegelési jogkörben hozott döntés kialakítása során azonban a munkáltatónak figyelemmel kell lennie valamennyi irányadó jogszabályra, köztük az Mt.-nek és az Ebktv.-nek a Bjt. alapján alkalmazandó rendelkezéseire, az adott esetben a döntés ellen kezdeményezett munkaügyi perben eljáró bíróságnak pedig – az Alaptörvény 28. cikke alapján – kétségtelenül figyelemmel kell lennie a munkáltatói döntés minősítése és értékelése során az érintett alaptörvényi rendelkezések [26. cikk, XV. cikk, XVIII. cikk (1) bekezdése] érvényesítésére is.
- [59] Az Alkotmánybíróság felhívja a figyelmet arra, hogy a diszkrimináció vizsgálata során a hátrányos megkülönböztetés sérelmét állító személy által homogén csoportként megjelölt – egymással összehasonlítható helyzetben lévő – jogalanyok köréből kell kiindulni, és az ezen a csoporton belüli különbségtételnek kell az indokoltságát vizsgálni; ha ugyanis a kifogásolt intézkedéssel eltérően érintett jogalanyok kisebb, szűkebb csoportjait tekinti homogén csoportnak a vizsgálat, azokon belül már értelemszerűen nem mutatható ki a sérelmezett különbségtétel.
- [60] A Bjt. 2019. december 31-ig hatályos 172. § (2) bekezdésének az alkalmazása során – ahogyan arra az indítványozók is hivatkoztak – homogén csoportba tartozóként vizsgálható azoknak a bírónak a köre, akik tekintetében azonos a munkáltatói jogkör gyakorlója, hiszen kinevezésük azonos munkahelyre szól, azonos vagy nagyon hasonló munkakörülmények között fejtik ki tevékenységüket, ugyanazon munkáltató értékeli teljesítményüket, a csoport szempontjából közös munkáltató rendelkezik az ehhez szükséges – a végzett munka természetére, minőségére és mennyiségére vonatkozó – közvetlen információkkal. Éppen ezért is, amikor a bíróságon a munkáltatói jogkör gyakorlója az egyes kinevezések során akár a bírák szolgálati ideje szempontjából figyelembe vehető jogviszonyokról, akár a beszámítási gyakorlat által érintettek köréről, akár a beszámítás mértéke tekintetében a mérlegelési tartomány keretei között a konkrét beszámítandó idő mértékéről dönt, számot kell adni döntésének tárgyilagos mérlegelés szerinti észszerű indokáról, ha döntése a munkáltatói jogkörébe tartozó bírák csoportján belül különbséget tesz és egyeseket ez – ahogyan jelen ügyben az indítványozókat – hátrányosan érint.
- [61] Ehhez képest jelen ügyben a törvényszék és a Kúria is az Ebktv. 8. és 9. §-ának értelmezése és alkalmazása eredményeként a közvetett hátrányos megkülönböztetés vizsgálatakor – hibásan – nem az azonos munkáltatói jogkörbe tartozó minden bírót, hanem a kinevezési idő függvényében az azonos intézkedéssel érintett bírák egymástól elkülönült két körét tekintette egy-egy- homogén csoportnak, amelyeken belül az indítványozók által vitatott különbségtétel indokának vizsgálata értelemszerűen fel sem merülhetett, hiszen az indítványozók a két alanyi kör közötti, és nem azokon belüli hátrányos megkülönböztetést állították. Az Alkotmánybíróság

megítélése szerint az Alaptörvény XV. cikkében foglalt hátrányos megkülönböztetés fennálltának vizsgálatakor alapvető jelentősége van az egymással összehasonlítható helyzetben lévő csoportok megfelelő megállapításának, ennek hiányában vagy ennek elmaradása esetén magának a hátrányos megkülönböztetés fennálltának vagy fenn nem álltának a kérdésében sem lehet helyes eredményre jutni.

- [62] Jelen ügy kapcsán az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozók jogséremléme, az általuk állított hátrányos megkülönböztetés nem a rájuk vonatkozó kinevezések keletkezésekor, hanem a többi bírótársuknak az ő esetükben alkalmazott szempontoktól eltérő, kedvezőbb szempontokat érvényesítő kinevezésével utóbb következett be. Ennek az utólagosan keletkeztetett jogsérelemnek az orvoslása lehetőségét teremtette meg a Kúria ítélete akkor, amikor kimondta, hogy „[a] jogerős ítéletben foglalt állásponttal szemben a bírói szolgálati idő kezdő időpontjának utólagos korrigálását a jogszabály nem zárja ki, így arra a munkáltatói jogkört gyakorló törvényszék elnökének a jogviszony fennállásának teljes tartamában lehetősége lett volna”. A korrekció lehetőségének elvi megállapításán túl azonban a Kúria az ügy érdemének vizsgálatakor az összehasonlítható helyzetben lévő csoportok közti különbségtétel tárgyilagos mérlegelés szerinti észszerű indokának értékeléséig sem jut el, holott ezt az Alkotmánybíróság fentiekben ismertetett irányadó gyakorlata megköveteli.
- [63] Az Alkotmánybíróság által a rendelkezésére álló iratokból megállapítható pertörténet szerint az indítványozók munkáltatója a per során részben azt az álláspontját ismertette, miszerint nincs jogszabályi alapja annak, hogy visszamenőlegesen jogszerűen módosíthassa az indítványozók első besorolására vonatkozó okiratát, állította még, hogy a döntése kialakítására vonatkozó jogszabályokat nem sértette meg, és azt az álláspontját hangoztatta, hogy a mérlegelési jogkörben hozott döntése ellen jogvita sem lett volna kezdeményezhető. Hivatkozott továbbá arra is, hogy összehasonlítható csoportok hiányában hátrányos megkülönböztetés sem állapítható meg az ügyben.
- [64] A kúriai ítélet pertörténeti előzményeket bemutató része rögzíti még azt a munkáltatói álláspontot is, miszerint jogértelmezése szerint az indítványozók számára sérelmes és hátrányos helyzet orvoslásához aktív bírói tisztségük megszüntetése lenne szükséges, majd ismételt pályázatukat követő bírói tisztségre történő új kinevezésük és új besorolásuk által megszüntethető lenne a számukra méltánytalan és hátrányos jogkövetkezményekkel járó helyzet (Kúria ítéletének indokolása [37]). Az Alkotmánybíróság rendelkezésére álló iratok tanúsága szerint tehát a munkáltató sem a kinevezési okmányban, sem a per folyamán nem tett nyilatkozatot arra nézve, hogy milyen megfontolások, szempontok, érvek és indokok alapján döntött az indítványozók esetében az előzményi idő részleges beszámítása kérdésében, miért tekintett el esetükben a teljes időtartam beszámításától, holott ezt az indítványozók kinevezésekor hatályban volt Bjt. 172. § (2) egyébként lehetővé tette, továbbá a beszámítási gyakorlat jogszabályi egységesítését követően miért tekintett el a vitatott kinevezések korrekciójától. Ezek – a munkáltatói mérlegelés szempontjaira és indokaira vonatkozó és az ügy megítélése, a hátrányos megkülönböztetés fennállta vagy fenn nem állta megítélése szempontjából lényeges – kérdések nem képezték sem a másodfokú sem a felülvizsgálati eljárás tárgyát, annak ellenére sem, hogy az indítványozók érvelésében szerepelt az arra vonatkozó előadásuk is, miszerint – még a beszámítható előzményi időkre vonatkozó eltérő gyakorlatot is lehetővé tevő helyzetben, tehát az eltérő gyakorlatnak előbb OBH általi, majd jogszabályi egységes rendezése előtt, azaz – az esetükben is alkalmazott azonos jogszabályi feltételek mellett munkáltatójuk az egyik kollégájukat a teljes előzményi idő figyelembevételével nevezte ki.
- [65] 2. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján arra a következtetésre jutott, hogy a Kúria az indítványozók által támadott ítélete meghozatalakor nem ismerte fel, illetve érvényesítette kellő súllyal az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény XV. cikkével kapcsolatos joggyakorlatából következő összefüggéseket, mérlegelési szempontokat. Ennek hiányában az Ebktv. 8. §-ának értelmezése és alkalmazása során a hátrányos megkülönböztetés megítélése szempontjából elengedhetetlen, az összehasonlítható helyzetben lévő csoportok képzéséig el sem jutott, ebből kifolyólag aztán nem is követelte meg a munkáltatói jogkör gyakorlójától, hogy a szolgálati idő beszámításával kapcsolatosan a különböző időpontban kinevezett bírák közötti különbségtételt olyan okszerű, objektív körülményekkel és érvekkel támassza alá, amelyek a bíró jövedelmi viszonyainak körében méltányolhatóak, de mindezek vizsgálatának elmaradását a másodfokú bíróságon sem kérte számon a felülvizsgálati döntés. Ezáltal az ítélet nem biztosította a hátrányos megkülönböztetést elszenvedő indítványozók számára a hatékony jogvédelmet, ami – az Alaptörvény 26. cikkének védelmi körébe tartozó, a bírói függetlenség kiemelt garanciáját képező – javadalmazásukon esett sérelmet orvosolta volna.
- [66] Fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntés alaptörvény-ellenes, ezért azt az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján megsemmisítette.

- [67] Az Abtv. 43. § (3) bekezdése alapján a bírói döntés Alkotmánybíróság általi megsemmisítése következtében a szükség szerint lefolytatandó bírósági eljárásban az alkotmányjogi kérdésben az Alkotmánybíróság határozata szerint kell eljárni.
- [68] Miután az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszban a támadott ítélet Alaptörvény XV. cikkébe ütközését állító elemét már megalapozottnak találta és az alapján az ítéletet megsemmisítette, az Alkotmánybíróság az indítványnak az ítélet XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseibe ütközését is állító elemei érdemi vizsgálatától eltekintett.

V.

- [69] 1. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban az alkotmányjogi panasz Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapozott részét vizsgálta meg. Az Abtv. 27. §-ára alapított indítványelemmel szemben az alkotmányjogi panasz az Abtv. 26. § (1) bekezdése tekintetében nem felel meg a határozott kérelemre vonatkozó törvényi feltételeknek az alábbiak szerint.
- [70] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése értelmében alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, akinek az ügyében folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának a sérelme következett be, és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy ilyen lehetőség nincs számára biztosítva.
- [71] 2. Az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított panaszrész befogadhatósága feltételeinek vizsgálata során az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozók alkotmányjogi panasza a törvényi határidőn belül benyújtottnak minősül, az indítványozók az alkotmányjogi panasz benyújtására okot adó peres eljárás felperesei, a panasz eljárás megindítására jogosultsággal rendelkeznek, és érintettnek is minősülnek. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban megjelölték az Abtv. 26. § (1) bekezdését, amelyen az Alkotmánybíróság hatásköre alapul, megjelölték a támadott jogszabályi rendelkezéseket, amelyeket a bíróságok ügyükben alkalmaztak, az indítványozók a rendelkezésükre álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítették és további jogorvoslat nem áll a rendelkezésükre, továbbá a Kúriának az indítványozók felülvizsgálati kérelmét elbíráló ítélete az eljárást befejező döntésnek minősül.
- [72] 3. Az indítványozók ugyanakkor az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján benyújtott panaszukban lényegében és valójában a régi és a Bjt. szabályozási hiányosságai miatt kérték az indítványban megjelölt rendelkezések alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését. Álláspontjuk szerint az általuk támadott jogszabályi rendelkezések azért sértik a jogbiztonságot és az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése szerinti bírói függetlenség elvét, mert a munkáltató jogkört gyakorló bírósági elnököknek korlátlan mérlegelési lehetőséget biztosítanak, lehetővé téve ezzel olyan gyakorlat kialakítását, hogy a munkáltatói jogkör gyakorlójának „aktuális jogértelmezése, törvényileg meg nem határozott és nem ellenőrizhető mérlegelési szempontjai vagy mindenféle szakmai mérlegelés nélkül meghozott személyes döntése” eredményeként egyes bírák részesülnek az adott kedvezményben, míg mások nem. Az indítványozók megítélése szerint az általuk támadott jogszabályi rendelkezések „megfelelően meghatározott”, ellenőrizhető és jogorvoslattal támadható szakmai szempontok hiányában, azaz erre vonatkozó kritériumok nélkül a bírák javadalmazására nézve megteremtik a bírósági elnökök „téves jogértelmezésének, megalapozatlan szakmai döntésének, de az elnöki önkénynek a lehetőségét is”.
- [73] Az Alkotmánybíróság fenti érvek vizsgálata és értékelése eredményeként megállapította, hogy ezen panaszrésznek az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése sérelmére alapított, ténylegesen a támadott szabályozás hiányosságait kifogásoló eleme tartalma szerint valójában mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításra irányul, annak kezdeményezésére azonban az indítványozók nem jogosultak. Az Abtv. 46. §-a értelmében mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítására ugyanis kizárólag az Alkotmánybíróság hivatalból indított eljárása keretében és eredményeként kerülhet sor [24/2014. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [99]; 3283/2014. (XI. 11.) AB végzés, Indokolás [12]]. Az Alkotmánybíróság jelen ügy kapcsán azonban ezen hatásköre gyakorlását nem tartotta indokoltnak, mivel észlelte, hogy a jogalkotó az indítványozók által kifogásolt és támadott szabályozást megváltoztatta, ennek eredményeként 2020. január 1-jétől minden bíró számára azonos módon, egységesen járó kedvezményként rendelkezik a szolgálati idő kezdő időpontjának meghatározásakor a teljes bírósági titkári jogviszonyban töltött idő beszámításáról is.

[74] 4. A fentiek szerint a jogszabályi rendelkezések megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszrész az Alkotmánybíróság hatáskörének hiánya miatt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés f) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2021. december 7.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Márki Zoltán
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró különvéleménye

[75] Nem támogatom a rendelkező részi megsemmisítést, csak az indítványok elutasítását tudtam volna támogatni.

[76] A határozat a kúriai döntés megsemmisítését a korábbi alkotmánybírószáki döntések által kiterjesztett értelmű törvény előtti egyenlőség tovább feszítésével mondta ki, ám ez a demokratikus államhatalmi működés alapjait megtestesítő szabad törvényhozást illetve az ehhez kötött bírói jogalkalmazást korlátozza megengedhetetlen módon. Az Alaptörvény XV. cikkének (1) és (2) bekezdése csak az ember megváltoztathatatlan alaptulajdonságait felsorolva tiltja meg a törvényhozónak a megkülönböztetést tartalmazó szabályozást, de a különböző időponti bírói kinevezések és munkában töltött évek szerinti különbségtételt ez nem érinti. Így az Alkotmánybíróság nem teheti meg, hogy továbbmenjen az Alaptörvény tilalmain, és maga hozzon létre törvényhozást és a bírói jogértelmezést korlátozó megkülönböztetési tilalmakat.

[77] A határozat indokolása ugyan szó szerint nem alkalmazza az „általános egyenlőségi jogot” erre a kiterjesztésre, de ténylegesen ezt veszi alapul. Ezt nem lehet elfogadni, mert az Alaptörvény XV. cikkének (1) bekezdése a törvény előtti egyenlőség követelményét tartalmazza, és ez a történeti értelmezés szerint az 1700-as évek végén egyértelműen a származás és más emberi alaptulajdonságok szerinti megkülönböztetés tilalmaként jelent meg. Ennek megfelelően e diszkriminációtilalmat jelentő alaptörvényi rendelkezés úgy folytatódik a cikk (2) bekezdésében, hogy a törvény előtti egyenlőséget az ember alaptulajdonságait – faj, szín, nem, társadalmi származás stb. – felsorolva konkretizálja.

[78] Összegezve tehát nem támogatom a rendelkező részi megsemmisítést, és az indítványok elutasítását tartottam volna megfelelőnek.

Budapest, 2021. december 7.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/805/2020.

• • •